

УДК 37.013.3:793.3(477.44)

<https://doi.org/10.31652/252.13>**Пахольчак Є. С.**

здобувач ступеня вищої освіти «доктор філософії»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Соловей В.В.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри образотворчого, декоративного мистецтва,
технологій та безпеки життєдіяльності
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

РОЗВИТОК ТАНЦЮВАЛЬНИХ НАВИЧОК У МОЛОДІ ЧЕРЕЗ АМАТОРСЬКІ КОЛЕКТИВИ ТА ПРИВАТНІ СТУДІЇ ВІННИЧЧИНИ

Анотація. У тезах проаналізовано трансформацію форм і змісту хореографічної підготовки молоді у Вінницькому регіоні в період після здобуття Україною незалежності. Виокремлено ключові тенденції розвитку аматорських та професійно орієнтованих колективів, розглянуто вплив соціокультурних змін на структуру та методику навчання. Особлива увага приділена діяльності таких колективів, як «Поділля», «Жмеринчанка», «Радість», «Грація», а також розвитку мережі приватних хореографічних студій. Зроблено висновки щодо впливу хореографії на естетичне і патріотичне виховання молоді в умовах незалежної України.

Ключові слова: хореографічна освіта, аматорські колективи, Вінниччина, мистецька підготовка, незалежна Україна, молодь, народний танець, сучасна хореографія

Abstract. The article explores the transformation of forms and content in dance education among youth in the Vinnytsia region following Ukraine's independence. It highlights the development trends of amateur and semi-professional dance groups and analyzes how socio-cultural changes influenced the structure and methodology of training. Particular attention is paid to the activity of prominent ensembles such as "Podillia," "Zhmerynchanka," "Radyist," "Gratsia," as well as the expansion of private dance studios. Conclusions are drawn regarding the impact of dance on the aesthetic and patriotic education of youth in the context of an independent Ukraine.

Keywords: dance education, amateur ensembles, Vinnytsia region, artistic training, independent Ukraine, youth, folk dance, contemporary choreography

Постановка наукової проблеми. Після здобуття Україною незалежності виникла потреба у переосмисленні підходів до хореографічної підготовки молоді, зокрема в контексті подолання радянської ідеологічної спадщини та впровадження національно орієнтованих освітніх і мистецьких моделей. Зміни у

фінансуванні культури, оновлення соціального середовища та медіа сприяли переорієнтації хореографічного середовища на нові потреби й виклики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових праць, що частково висвітлюють заявлену тематику, варто відзначити дослідження Л. Васильєвої, М. Юдіної, І. Лісової, у яких ідеться про роль хореографії у вихованні молоді. Проте регіональний аспект, зокрема аматорський хореографічний рух у Вінницькій області, залишається малодослідженим, незважаючи на його значний внесок у формування культурного середовища.

Мета статті – проаналізувати особливості становлення та розвитку хореографічної підготовки молоді на Вінниччині в умовах незалежної України; визначити основні моделі функціонування колективів і студій, їхню роль у формуванні естетичних цінностей та патріотичної свідомості молоді.

Виклад основного матеріалу. У період становлення незалежної української держави, з початку 1990-х років, у культурному житті країни розпочався складний, але продуктивний процес переосмислення ролі мистецтва в суспільстві. Цей процес супроводжувався відмовою від застарілих радянських ідеологічних конструкцій, натомість – орієнтацією на утвердження національної ідентичності, формування власного культурного простору, відкритого до кращих світових мистецьких практик. У цій новій соціокультурній парадигмі хореографічне мистецтво посіло вагоме місце як засіб збереження та популяризації народних традицій, водночас ставши інструментом естетичного і патріотичного виховання молоді.

Однак перші роки незалежності України характеризувалися відсутністю централізованої державної підтримки у сфері культури. З припиненням фінансування з боку держави і профспілок значна частина аматорських колективів опинилася перед викликом самозбереження. Брак ресурсів, кадрові втрати, зміна соціальних орієнтирів ускладнювали процес відновлення і розвитку хореографічної діяльності. Попри це, аматорський танцювальний рух не лише зберігся, але й набув нових форм існування, зорієнтованих на внутрішні ресурси колективів, волонтерську ініціативу, підтримку меценатів та залучення молоді.

Показовим є приклад діяльності Анатолія Кондюка – заслуженого артиста України, який ще до отримання спеціальної освіти у 1977 році організував танцювальний ансамбль «Веселка» при Будинку культури Вінницького електротехнічного заводу. Завдяки високому рівню організаційної та хореографічної роботи, у 1996 році на базі «Веселки» було створено професійний колектив – ансамбль пісні і танцю «Поділля» Вінницької обласної філармонії. Цей перехід є свідченням того, як аматорський колектив може еволюціонувати у

професійну мистецьку одиницю, забезпечуючи безперервність культурної традиції та високий виконавський рівень.

Згаданий колектив також став основою для створення дитячої хореографічної студії, яка була створена у 1996 році. Щорічно у студії навчалося понад 150–200 дітей, що свідчить про сталість інтересу до народного танцю серед молоді. Вагомий внесок у виховання нових поколінь танцівників зробили артисти ансамблю, які стали викладачами хореографічної студії: Людмила Кондюк, Жанна Мартиненко, Олександр Веселовський, Оксана Гришина. Кожен із них продовжив свою педагогічну діяльність у різних хореографічних колективах і навчальних закладах Вінниці та Вінницької області» [4, с. 62].

Паралельно з професіоналізацією окремих колективів, у регіоні продовжували функціонувати численні аматорські гуртки, які діяли на базі закладів освіти та культури. Яскравим прикладом слугує народний танцювальний колектив «Жмеринчанка», що діяв у Жмеринській ЗОШ. Попри складні економічні умови 1990-х років, колектив зберіг виконавську стабільність і розширив свій репертуар за рахунок танців народів світу, демонструючи відкритість до мультикультурних впливів. Зміна художніх керівників (Л. Дейліх, О. Мельник, Т. Опалінська) не вплинула на безперервність творчої діяльності, що свідчить про внутрішній потенціал колективу. У 1996 році в репертуарі колективу зафіксовані: українські народні танці «Полька-веселенька», «Три кума і три куми», «Гопак»; молдавський танець «Молдовеняска»; Циганський танець; російський танець «Кадриль»; Танець американських ковбоїв; танець-композиція на мелодію вальсу «Вальс» [1].

Важливою ланкою в системі хореографічної підготовки став Вінницький державний центр естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів. Його зразкові колективи – «Колорит», «Мальви», «Ідеал», «Обрій», «Серце України» – забезпечують не лише навчання у сфері народного і сучасного танцю, а й виховання громадянських і патріотичних цінностей серед підлітків.

Особливої уваги заслуговує діяльність Вінницького міського палацу дітей та юнацтва, на базі якого працюють десятки танцювальних колективів різних напрямів. Серед них – народні художні колективи «Грація» (спортивний бальний танець) і «Радість» (народна хореографія). Ці колективи, очолювані династіями педагогів, зуміли створити власну систему підготовки, яка поєднує заняття з хореографії, концертної практики та міжнародної гастрольної діяльності. Їхні випускники стають фахівцями у сфері мистецтва як в Україні, так і за кордоном.

У 1988 році був створений ансамбль танцю «Радість», під керівництвом Віктора Бойка. «Основу репертуару ансамблю «Радість», складають українські танці: «Гопак», «Подільський передзвін», «Подільські вихиляси», «Ой, у полі, на роздоллі», «Плескач», «Волинські візерунки», «Буковинський святковий», «Бакотчанка», «Калинонька», сюжетні хореографічні композиції: «Миколка», «Лобуряки», «Розпрягайте, хлопці, коней»; вокально-хореографічні композиції «Україні», «Благослови» та ін., загалом понад 40 концертних номерів. В кожному танці органічно поєднуються складна техніка, висока сценічна культура та майстерність виконавців» [2, с.90].

Ансамбль спортивного бального танцю «Грація», був створений у 1995 році, під керівництвом заслуженого працівника культури України, відмінника освіти України Олександра Мацюка. «Грація» є родинною справою, адже заняття з різними групами проводять Аліна Мацюк, Павло Мацюк, а також Денис Гладкий. У репертуарі ансамблю – біля 40 концертних номерів бальної хореографії.

Починаючи з 2000-х років, суттєво активізувався розвиток приватних студій, які здебільшого орієнтуються на сучасну хореографію. У Вінниці функціонує близько 20 таких шкіл і студій, зокрема Sharm S, Soul Dance Centre, Justine Dance Studio, , Alpha Dance, Art Fusion, My Dance Club, Dance for life тощо [3]. Їхня діяльність передбачає заняття для різних вікових категорій, підготовку до участі у фестивалях, конкурсах, тренінгах, майстер-класах. Багато студій інтегрують в програму елементи гімнастики, акробатики, театралізації.

Особливістю приватних студій є гнучкість освітніх програм, орієнтація на попит ринку та інтенсивне запозичення міжнародного досвіду. Наприклад в хореографічній студії «My Dance Club», окрім традиційних сценічних жанрів, активно розвиваються напрями, як-от jazz funk, dancehall, k-pop (cover dance), high heels, що сприяє загальному розширенню хореографічного світогляду молоді.

У вищих навчальних закладах також формується культура хореографічної підготовки, як приклад – ансамбль «Роза вітрів» Вінницького державного педагогічного університету, який починався як факультетський колектив, а згодом здобув статус народного. Він поєднує репетиційну діяльність із просвітницькою, фестивальною та конкурсною роботою. Після запровадження в університеті освітньої програми «Хореографія», був створений ансамбль народного танцю «Мавка», під керівництвом Анастасії Малої і став базою для професійної підготовки майбутніх педагогів-хореографів.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що хореографічна підготовка молоді на Вінниччині в умовах незалежної України є багаторівневою і багатовекторною. Вона охоплює як аматорський, так і професійний рівень, поєднує збереження національної традиції з освоєнням новітніх форм. Цей процес не лише сприяє формуванню культурного простору регіону, а й формує нову генерацію молоді з високим рівнем естетичної культури, патріотичної свідомості та креативного потенціалу.

Висновки. Хореографічна підготовка молоді у Вінницькій області за період незалежності України зазнала суттєвих змін, пов'язаних з децентралізацією культури, зростанням приватної ініціативи, впливом ЗМІ та глобалізаційних тенденцій. Разом із збереженням національних традицій хореографія стала інструментом творчого самовираження, міжкультурного діалогу та засобом естетичного й патріотичного виховання молоді. Досвід Вінниччини може бути використаний як модель для розвитку регіональних хореографічних ініціатив по всій Україні.

Список використаних джерел:

1. Документи про діяльність народних самодіяльних колективів. Жмеринський район. 1996 рік. *ДАВО* (Державний архів Вінницької обл.). Р-5764. Оп.1. Спр. 423. Арк. 16.
2. Жиров О. А. Історико-педагогічні основи становлення і розвитку народної хореографії в Україні другої половини ХХ століття. *Проблеми розвитку сучасної хореографії та шляхи їх вирішення* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практич. конф. (Луганськ, 23–24 листопада 2006 р.). Луганськ : Луганськ-Арт, 2006. С. 28–32.
3. Пахольчак Є. Етапи розвитку хореографічної діяльності від аматорства до сучасних приватних танцювальних студій Вінниччини. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. 2024. С. 154–160.
4. Філімонова-Златогурська Є. Творець народного хореографічного мистецтва Вінниччини Анатолій Кондюк. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2021 № 3 (39). vol. 2. С. 61–66.